

3.4. LA SÒCIO-CULTURA UNA ESTRATÈGIA D'INTERVENCIÓ CULTURAL

Plantejar-se avui en dia el debat entre cultura i sòcio-cultura és innecessari, redundant i probablement inútil. En els darrers deu anys la dialèctica entre ambdues posicions ha conduït moltes polítiques culturals a punts morts i ha creat autèntiques rèmores de difícil solució.

Des de les trinxeres de cada una d'aquestes posicions s'ha teoritzat i donat suport a polítiques d'intervenció diferents que han significat profundes fractures en la necessària homogeneïtat de les estratègies culturals.

Una ciutat necessita una sola política cultural que tingui en compte la realitat territorial, els agents existents, les propostes associatives i privades, el desenvolupament progressiu de les iniciatives i propostes per captar nous públics, nous creadors, noves produccions. Una sola política cultural que unifiqui criteris d'actuació i que es doti d'una multiplicitat d'estratègies per tal d'aconseguir els màxims objectius possibles.

Democratitzar els instruments culturals, i en conseqüència ampliar el nombre de ciutadans que usen (en qualsevol de les seves possibilitats) els productes culturals, ens obliga a treballar en dues direccions que sovint tenen comportaments contradictoris.

D'una banda, cal respondre al joc de la demanda i l'oferta d'elements singulars, estimulants la capacitat creativa dels artistes i programant activitats de gran interès i especificitat cultural. Cal dissenyar programes de formació especialitzada. Cal igualment atendre les aportacions teòriques dels intel·lectuals, difondre les innovacions tecnològiques i científiques i debatre les qüestions que expliquen el

comportament de la nostra societat. Aquests elements s'adrecen als ciutadans i inciten pautes de conducta essencialment individuals amb l'objectiu de provocar dinàmiques col·lectives.

Dissortadament els receptors d'aquestes propostes són minoria, per la qual cosa cal dissenyar ademés altres programes, d'igual vàlua i dignitat, pensats en termes més socials i amb una preocupació pedagògica, per tal d'estendre els objectius i els continguts de les dinàmiques culturals. Per lògica es tracta de programes més extesos pel territori, de menor intensitat i risc formal i conceptual, més interessats en els processos participatius, i amb una preocupació més gran per fomentar el diàleg i els aprenentatges dirigits i autorealitzats.

En essència podem entendre el primer plantejament com un conjunt de pautes pròpies

d'una política cultural i el segon com l'estereotip d'una política socio-cultural.

En qualsevol cas, el conjunt de les dinàmiques utilitzades per tal d'apropar i introduir cada cop a un major nombre de ciutadans en la creació, producció i l'ús lliure de productes culturals no són sinó una estratègia més de les polítiques culturals.

La socio-cultura és, doncs, una línia estratègica que parteix de tres consideracions ideològiques:

1. *L'estat del benestar ha de convertir en realitat el principi d'igualtat d'oportunitats, però ha de fer-ho a l'hora que afavoreix igualment una utilització plena i lliure de les capacitats individuals.*

Les estratègies socio-culturals són l'espai de diàleg natural, en el context de la societat del benestar i en la filosofia de l'Estat Social de Dret, entre polítiques socials i polítiques culturals.

2. *La cultura, en termes finalistes, no pot excloure determinades consideracions econòmiques plantejades en termes de rendibilitat. Cal tenir en compte el joc de l'oferta i la demanda, el pes ideològic dels valors afegits, el paper del sector privat, els determinants intangibles... Enfront d'unes lògiques de gran complexitat econòmica, les estratègies socio-culturals legitimen les actuacions públiques en la mesura que incorporen una major rendibilitat social.*

Una política cultural implica l'adopció paral·lela d'estratègies socio-culturals.

3. *La cultura ha estat tradicionalment patrimoni diferencial d'una minoria. Els artistes i els intel·lectuals han aparegut i han treballat a partir de la creació d'excedents econòmics. Una distribució més justa de la riquesa obliga igualment a una distribució més justa del coneixement, de la informació, de la creació i de la reflexió.*

Les estratègies socio-culturals cerquen una major democràcia real.

Entès d'aquesta manera, tota política cultural progressista implica en paral·lel l'adopció d'estratègies socio-culturals per tal d'estendre i democratitzar els seus objectius.

Ara bé, l'extensió de les polítiques culturals no depèn únicament dels esforços públics. Els ciutadans han d'implicar-s'hi directament, han de realitzar un esforç per tal de combatre determinades pautes de comportament passiu (qualsevol anàlisi sobre el paper social i cultural de la Televisió comporta aquest tipus de reflexió: d'una banda, ha esdevingut un instrument fonamental per estendre la informació, d'altra, cal posicionar-s'hi críticament en la mesura que pot provocar actituds alienants).

Les estratègies socio-culturals no són independents d'altres polítiques de serveis personals: l'educació, els serveis socio-assistencials, per exemple. Tot plegat configura l'espai social on es vehiculen les dinàmiques culturals.

En darrera instància les estratègies socio-culturals són essencialment possibilistes i tracten de respondre amb una multiplicitat de respostes a la gran varietat de demandes que realitza el ciutadà. Capacitat d'adaptació, implementació de propostes sense una estricta voluntat dirigista, polivalència integral no necessàriament funcional, diàleg, són algunes de les característiques d'aquest plantejament, sovint enfrontat amb els esquemes estereotipats de les posicions culturals més maximalistes.

1. LA DIMENSIÓ SOCIAL DE LA POLÍTICA CULTURAL. EL MAPA CULTURAL COM A REFERENT

El principal perill de les estratègies socio-culturals és el d'esdevenir polítiques finalistes. Si això passés podríem parlar sense cap tipus de dubte d'un procés de mediocratització de la vida cultural. Per evitar-ho cal tractar la socio-cultura com un conjunt d'estratègies de la cultura que posen especial èmfasi en la seva dimensió social.

La dimensió social de la cultura es posa de manifest en els seu valor de consens social, en la seva capacitat de promoure el desenvolupament econòmic i social i, en el paper dinamitzador de les capacitats expressives de l'esser humà.

Per tot plegat cal enfocar el treball socio-cultural sota tres grans punts de vista:

1.1. LES DINÀMIQUES GLOBALES

La ciutat ha de progressar harmònicament. No té cap sentit realitzar una programació de teatre que no impliqui un increment dels nous públics teatrals, no té cap sentit promoure les produccions artístiques locals sense dotar-les de mecanismes de validació davant de públics reals, no té cap sentit fer esforços per incrementar la participació sense avançar en la cogestió de projectes i programes. Els resultats del

treball socio-cultural han d'implicar canvis efectius en la realitat cultural. Els diferents programes realitzats en el context d'una descentralització cultural han de generar nous elements de ciutat i de la mateixa manera els programes realitzats dins els equipaments de ciutat han de regenerar les dinàmiques de barri.

La intervenció en dinàmiques globals ha de tractar, primerament, la solució als grans déficits culturals. No es tracta simplement de dotar-se de més i millors espais per la cultura sinó d'ampliar la capacitat dels nostres ciutadans per esdevenir subjectes actius de la vida cultural. El primer objectiu de les polítiques ha de ser millorar el nivell cultural del país, especialment des del punt de vista del compromís cívic de cadascun dels ciutadans amb la societat. Aquest repte implica un esforç de readreçament d'alguns dels paràmetres d'acció que fins ara han estat emblemàtics. Alguns dels més importants són:

- a. Una autèntica assumpció dels problemes econòmics de l'Estat del benestar en totes les seves formes i nivells de govern. Aquest punt implica un canvi d'estratègia que permeti elaborar noves polítiques fonamentades en el principi de l'ajuda emancipadora. Cal ajudar, subvencionar, finançar projectes socials i cal que les relacions es plantegin amb la ferma i mútua voluntat de trobar solucions que facin possible una continuïtat econòmicament emancipada del projecte.*
- b. Cal separar les polítiques de producció de les de creació. Els processos de producció han de plantejar-se des dels dominis de l'economia de la cultura, mentre que els processos de formació i creació han d'incorporar un discurs ètic i estètic de difícil solució econòmica. En darrera instància el dret a la formació i la capacitat de creació no ha de comportar necessàriament iguals prerogatives en el camp de la producció.*
- c. Cal assumir que l'exercici de la llibertat permet l'autoexclusió voluntària del consum cultural. L'ús i el benefici dels productes culturals, la pràctica del debat, la lectura crítica de l'art... impliquen un esforç actiu del qual que molts ciutadans se n'abstreu en racionalment.*
- d. Cal assumir igualment i de manera desdramatitzada el dret dels creadors i dels generadors d'opinió a no crear ni a generar-la. L'autoexclusió creativa, igual que els drets de l'autor, pot ser una resposta viva a un mercat cultural hipersaturat i mediatitzat.*

En aquest sentit, cal reivindicar la cultura del "dret" davant d'unes estratègies d'intervenció cultural i socio-cultural tradicionalment més vinculades a la cultura de

"l'obligació".

Són moltes les consideracions que caldria fer davant dels reptes de les noves situacions culturals. La ciutat permet un tractament global de totes, un marc racional per experimentar amb seguretat i risc calculat.

Des d'una perspectiva cívica, una informació més efectiva, àmplia i estesa donarà lloc a diàlegs més intel·ligents i productius (per tant de major complexitat i diversitat) entre l'administració i la societat civil i molt especialment dins d'aquesta.

1.2. EL PAPER DEL TERRITORI

De la mateixa manera que cal una concepció global de la vida cultural, cal que aquesta s'estengui al llarg de la ciutat. Els criteris de racionalitat econòmica conjuntament amb les dinàmiques ciutadanes ens han de permetren mesurar en cada cas quin ha de ser l'equilibri necessari entre centralitat i descentralització de fluxos culturals, entre concentració i desconcentració d'equipaments i de propostes.

Sabadell disposa d'una estructura territorial força consolidada, tant des del punt de vista social com urbanístic i cultural. Tot i que pugui considerar-se que pateix un dèficit d'equipaments, la realitat és objectivament satisfactòria.

En les anàlisis fetes dins el mapa cultural, podem observar que la distribució territorial de les infraestructures culturals reforça una idea general de centralitat alhora que potencia l'aparició de nous nuclis dinàmics que tinguin una forta influència en el conjunt de la ciutat. Aquesta percepció és encara més important si tenim en compte la previsió de nous equipaments.

Es tracta, també, d'una distribució força equilibrada pel que fa als sectors culturals i als diferents nivells d'intervenció en cadascun.

A pesar d'aquestes consideracions, hom observa una certa disfunció a l'hora de considerar el paper que ocupen algunes infraestructures d'especial rel·levància en els processos socio-culturals: les biblioteques i els centres cívics.

En el cas de les biblioteques el principal problema és la manca d'unitats (alguns barris, fins i tot districtes, no disposen ni tan sols de punts de préstec). En el cas dels centres cívics podem observar problemes de plantejament que afecten directament la seva funció com a espais públics de creació i distribució de productes culturals.

Les biblioteques d'una banda i els centres cívics d'altra són eines fonamentals per estendre la vida cultural al llarg de la ciutat i, conjuntament amb la promoció

associativa són les tres potes d'una estratègia socio-cultural, en la mesura que són els instruments imprescindibles per aprofundir en els aspectes socials i cívics de la cultura.

1.3. LA Lògica DEL TREBALL SECTORIAL

Un tercer element que cal tenir en compte a l'hora de plantejar-se el paper social de la cultura és la construcció d'un cert marc operatiu. La gestió de la cultura s'articula a partir de sectors i dins d'aquest han pres una especial importància els artístics. Mentre els aspectes cívico-polítics de la cultura tenen un clar contingut transversal i han d'anar dirigits a tots els ciutadans, els sectors artístics tenen un component que incorpora una determinada selectivitat. La informació i la capacitat d'opinió s'ha d'entendre com un dret i una obligació de qualsevol ciutadà, mentre la capacitat de crear o d'interpretar pertanyen a la lliure decisió de cada individu, o a l'exercici de capacitats que no s'estenen homogeniament entre la població. Tot i així, també estan afectades pel principi d'igualtat d'oportunitats i sota aquest criteri s'han de tractar dins les polítiques culturals.

La incorporació de les lògiques artístiques dins de les estratègies socio-culturals és de gran complexitat atesos els perills de caure en el parany d'un cert "fals populisme" cultural. Les dificultats per tractar Picasso en un Centre Cívic no han de portar-nos a estendre la cultura del "bodegó" com a única alternativa plàstica. Probablement es tracta d'un diàleg sense solució real tot i que la teoria dels "centres de portes obertes" (és a dir, el centre cívic és un espai on s'hi troba la ciutat sencera) permeti alguna reflexió acurada per tal de resoldre aquest problema. Cal crear un nou màrqueting per als equipaments perifèrics, per als barris sense centralitat i per a les estratègies socio-culturals que permetin utilitzar com a part de les seves propostes els programes, les iniciatives i les activitats que en qualsevol lloc i situació es realitzen a la ciutat.

Cal evitar la consolidació d'una "segona política cultural" en ciutats que, com Sabadell, han afrontat de manera sòlida la descentralització de serveis, ja que aquesta possibilitat amaga, en darrera instància, la perpetuació del classisme cultural.

D'altra banda, i cal no amagar-ho, el principi "d'una ciutat, una política cultural" és l'única manera de lluitar contra determinades polítiques d'ordre supramunicipal.

Pel seu valor simbòlic, malgrat les dificultats que implica, la juxtaposició entre programes culturals i socio-culturals té una de les seves pedres de toc en el camp dels sectors artístics.

2. COMPETÈNCIES I TRASPASSOS

Els traspassos realitzats l'any 1988 van comportar una reorientació general de l'organització cultural de l'Ajuntament. Lògicament la línia de treball que havia dut a terme tradicionalment el departament de Cultura va modificar-se en funció de la creació d'una nova Àrea que a les seves naturals funcions de descentralització administrativa i burocràtica hi afegia la gestió del conjunt de programes considerats de caire sòcio-cultural.

L'actual debat sobre aquests programes, la seva evolució i probablement alguns de nous que s'hagin creat en els darrers anys no pot tractar-se simplement a partir de l'anàlisi competencial i dels traspassos que varen tenir lloc. Cal incorporar a la discussió el conjunt de circumstàncies que afecten la realitat present (el nivell de desenvolupament social i cultural del país i els nous escenaris econòmics que ens afecten), l'actual estructura organitzativa municipal i la realitat de la política cultural.

Des d'aquest punt de vista la realitat ens mostra que el desenvolupament del programa d'actuació del departament de Cultura ha tendit a generar algun tipus d'activitat descentralitzada i que els programes realitzats des de l'Àrea de Participació han tractat temàtiques i estratègies culturals. El resultat final, en bona part, és una conseqüència de l'evolució de dues línies de treball amb poca coordinació i diàleg.

Per això cal redefinir el paper d'alguns programes, inserir-los en el conjunt de la política cultural, sense perdre els seus objectius i probablement diluir-ne d'altres que per les seves característiques tenen un caràcter essencialment transversal.

Tal com estableix actualment el Pla d'actuació de l'Àrea de Participació, els programes que són objecte de discussió són:

- a. LLEURE INFANTIL
- b. LLEURE JUVENIL
- c. LLEURE COMUNITARI
- d. LLEURE TERCERA EDAT
- e. FESTES
- f. SUBVENCIONS
- g. EQUIPAMENTS I ESPAIS DE LLEURE.

Cadascun d'aquests programes requereix unes consideracions prèvies per tal d'elaborar posteriors plans d'actuació.

a. CONSIDERACIONS PRÈVIES SOBRE EL LLEURE INFANTIL

Per les seves implicacions educatives les actuacions dirigides als infants tenen una especial significació. Els ajuntaments no poden defugir d'aquesta realitat per més que tots estem d'acord que el principal terreny d'intervenció pública sigui l'escola.

Tot i així, és difícil d'acotar el temps dels nens i les nenes en compartiments estancs, ja que és la globalitat de la infantesa la que esdevé un període educatiu, en el qual la receptivitat i capacitat d'aprenentatge s'estén a cadascuna de les activitats que realitzen.

Una preocupació inherent a tots els programes de renovació educativa és el lligam entre educació i ciutat, és a dir, el paper que l'escola pot jugar en la creació de futurs ciutadans. Aquesta tasca no correspon únicament a l'escola i en aquest sentit ha de ser objecte de programes que afectin, a més, els pares i el mateix nen en el seu temps lliure.

En aquest sentit, des de l'Ajuntament, podem observar l'existència de tres espais d'intervenció clarament definits sobre els qual cal operar complementàriament: l'escola, les ofertes culturals en els terrenys de la formació i la difusió especialment, i en tercer lloc els espais d'educació de la sociabilitat en el temps lliure.

- a.1 L'escola juga un paper preeminent en la mesura que ocupa una part molt important del temps del nen. La seva influència en la creació d'hàbits i pautes de comportament és força destacada. Tot i així, el treball escolar està mediatitzat pel pes dels requeriments curriculars, que posen un major èmfasi en els objectius de la instrucció que no pas en els de la formació integral. Des dels ajuntaments, per mitjà dels consells escolars o del tracte directe amb professors i mitjançant els programes de servei i renovació pedagògica es pot realitzar una important tasca de vinculació dels projectes educatius a la realitat local. La utilització dels recursos generats a la mateixa ciutat en el camp del patrimoni, la creació i difusió artística entre d'altres exemples és molt important.*

Però a més, les escoles estan immerses en un debat inacabat al voltant del paper que poden jugar les associacions de pares i sobre la rendibilitat extraescolar dels edificis escolars. Afortunadament les escoles cada cop tenen millors infraestructures i els engranatges dels consells escolars cada dia tenen una millor operativitat. Per aquestes raons ja comença a ser freqüent l'aparició d'ofertes d'activitat

extraescolar plantejada des de la mateixa institució escolar. Caldrà veure en el futur, i a resultes de la normalització educativa que pugui aportar la LOGSE, quines noves possibilitats apareixen en aquest terreny.

La possibilitat d'organitzar serveis extraescolars a les escoles aprofitant els avantatges d'unes instal·lacions adequades, pensats per al barri per tal de variar els hàbits socials i els grups escolars, pot implicar un canvi prou significatiu en les funcions globals de l'escola. Hi ha experiències que ho avalen, tot i que en general no s'ha aprofundit en un aspecte fonamental: incloure aquests elements com una estratègia d'actuació del Consell Escolar, implicant-hi, per tant, la direcció de l'escola i els mestres.

Certament aquesta possibilitat ha estat afectada per les resistències, lògiques d'altra banda, dels docents, que han vist en aquestes propostes, una manera d'incrementar les seves responsabilitats i el seu treball sense contrapartides. També hi han hagut algunes sentències judicials que han dificultat un avenç significatiu. La solució no és posar l'èmfasi de la qüestió sobre el cos docent sinó sobre la institució escolar entesa globalment.

- a.2. *L'oferta de serveis culturals en el temps lliure afecta l'infant d'una manera doble. L'introdueix en l'ús i les pràctiques culturals tothora que implicitament socialitza els seus hàbits. Cal dir, en aquesta direcció, que qualsevol proposta cultural dirigida als infants porta incorporats, per efecte o defecte, un seguit de components que tindran efectes socio-educatius.*

Les propostes d'activitats culturals en el temps lliure, be siguin de formació o consum finalista, haurien de realitzar-se immerses amb la resta de programes culturals, i per tant s'haurien d'organitzar des dels equipaments culturals sense cercar especificitats d'edat. Els teatres, per exemple, poden programar teatre per a nens i nenes, sense que això hagi de significar cap tipus de menysvalor dels seus plantejaments (el famós cicle de teatre Cavall Fort tenia aquesta factura). El mateix passa amb les escoles de música o altres institucions formatives en què el tracta de les edats no implica rèmores pedagògiques.

Cal evitar la creació d'unitats de gestió especialitzades en una pretesa cultura infantil, ja que poden estigmatitzar les diferències fins al punt de caricaturitzar els programes.

Cal dir, respecte d'aquest apartat, que moltes vegades el receptor inicial de les propostes municipals no es el nen sinó els seus pares, la qual cosa implica una complexa organització publicitària, un discurs de major subtilesa i la confecció d'un màrqueting especial.

Des del punt de vista de la generació de propostes, l'oferta de serveis culturals afecta directament tan la iniciativa pública com privada. De fet, a Sabadell actualment hi ha una major oferta privada que pública. Les funcions municipals han de complir el mateix paper que en la resta d'activitats culturals: un treball d'estímul, ajuda i suplència, si cal, que permeti un major equilibri social. Per tant, en darrera instància les intervencions directes estaran en funció d'una anàlisi ponderada entre els objectius polítics i estratègics, la interpretació de les necessitats i demandes socials i el nivell de cobertura existent en termes de mercat.

- a.3 *Existeix en tercer lloc un conjunt de programes dirigits a treballar l'educació de la sociabilitat (amb les immenses possibilitats que això suposa) dels infants en el seu temps lliure. En aquest camp hi ha una gran dispersitat de propostes, especialment des del punt de vista associatiu i privat. Els centres d'esplai, les experiències innovadores (l'Obrador) i algunes activitats artístiques en el camp de les tradicions en són bons exemples.*

Es tracta d'una realitat de grans desnivells i contrastos, plena de matisos ideològics, confessionals i fins i tot pedagògics, que té com a comú denominador la importància de l'espai relacional en la vida de l'infant.

Un altre aspecte que combina objectius finalistes amb altres de socio-educatius és sens dubte l'esport. Cada cop és més freqüent que associacions essencialment esportives realitzin propostes que incorporen dinàmiques de grup, educació mediambiental... (colònies, per exemple).

Des del punt de vista municipal cal interactuar amb aquestes propostes socials, mantenint criteris de la màxima objectivitat i rigor a l'hora de concedir ajudes, per tal de garantir que es realitzin amb les condicions de seguretat ètica, moral i física adequades. Els programes de formació de monitors, les propostes que vinculin experiències associatives amb ofertes públiques, la modernització de les tècniques, de les temàtiques tractades i dels instruments pedagògics utilitzats és

un dels principals reptes que cal afrontar.

En última instància l'Ajuntament podria intervenir directament en aquest apartat. Cal dir, però, que en general és car, implica possibles conflictes amb l'escola i tendeix a crear hipoteques de gestió de difícil mobilitat (els casals infantils, les ludoteques públiques són bons exemples d'aquesta problemàtica).

Aquests tres espais d'actuació són, probablement, els escenaris en els quals cal situar els determinants infantils de les polítiques culturals. Des del municipi una manera efectiva d'actuar podria ser fixar-se un determinat nombre de propostes-força, que tinguessin una gran capacitat exemplificadora i que servissin, a més, per experimentar noves modalitats d'intervenció, tant directa com en les relacions amb l'escola i el món associatiu.

Una llista de possibles idees-força podria ser la següent:

- a. Convertir l'Obrador en un espai pilot d'experiències lúdico-educatives en el temps lliure infantil.*
- b. Endegar l'aula-ciutat, com a espai que centralitza a cada districte la informació, els contactes i la relació entre el conjunt d'activitats i ofertes de difusió cultural de la ciutat i l'escola. L'aula-ciutat posaria especial èmfasi en els programes patrimonials, la difusió artística, els equipaments intergeneracionals (biblioteques) i els programes d'especial singularitat (tradicions, commemoracions, agermanaments).*
- c. Iniciar la posada en marxa d'un Ajuntament infantil, com a vehicle de formació institucional i participativa. Aquesta idea pot incorporar relacions entre ajuntaments a escala nacional, estatal i internacional. Pot esdevenir, igualment la base de treball per a consolidar un fil comunicatiu directe i estable en l'àmbit social entre infants i adults.*
- d. Creació d'un parc temàtic a la Granja del Pas, especialitzat en l'ús lúdic de l'art modern.*

b. CONSIDERACIONS ESPECIALS SOBRE EL LLEURE JUVENIL

El debat al voltant de les polítiques juvenils pel que afecta la cultura és llarg i polèmic. Hi ha experiències de tot tipus, tot i que darrerament semblen generar major

consens aquelles que preveuen un treball de major transversalitat. El mateix estudi realitzat per l'Ajuntament de Sabadell al final de 1992 va en aquesta direcció.

Des del punt de vista de la política cultural no existeixen grans especificitats juvenils. Una altra cosa es considerar que una part important dels ciutadans que participen en la vida cultural local siguin joves. Des d'aquest punt de vista molts dels programes realitzats són implícitament juvenils.

Des del departament de Cultura caldrà, però, posar un especial èmfasi en alguns aspectes que cal ressenyar:

- b.1. Realitzar campanyes de promoció, publicitat, tarifació i en general tot tipus de logística, pensades específicament a partir de les característiques de la població juvenil.*
- b.2. Ser especialment receptius a les propostes que pugui realitzar el Servei de Joventut de l'Ajuntament.*
- b.3. Avançar en la consolidació dels programes de major impacte juvenil que es gestionen des del departament (punts d'informació, beques, mostra de rock, programes dels centres cívics).*

Caldrà igualment incloure dins el conjunt associatiu les relacions amb les entitats específicament juvenils amb l'objectiu de tractar-les amb més coherència segons els criteris generals d'actuació.

c. CONSIDERACIONS ESPECIALS SOBRE EL LLEURE COMUNITARI

Des de la política cultural parlar del lleure comunitari es una redundància. De fet, el conjunt de les activitats i projectes obeeixen a una voluntat d'enriquiment i participació activa en els moments de lleure.

Tot i així, una dimensió dels espais de lleure que cal incorporar amb major eficiència dins la política cultural és la idea de lleure col·lectiu en la mesura que implica unes dinàmiques més allunyades de les que implica el consum individual dels productes culturals. La gestió integral dels programes culturals i socio-culturals a tota la ciutat permetrà avançar en aquesta direcció especialment a partir del treball en els centres culturals i cívics de barri.

d. CONSIDERACIONS ESPECIALS SOBRE EL LLEURE DE LA TERCERA EDAT

Les polítiques dominants en els darrers anys en el camp de la tercera edat han tingut com a principal resultat la proliferació d'equipaments especialitzats i la consolidació de molts programes de serveis.

Des del departament de Cultura es pensa que la participació dels vells en la vida cultural de la ciutat hauria de ser plena i total. Això no treu que dins les llars de jubilats i els equipaments per a la tercera edat s'organitzin activitats culturals amb freqüència. Caldrà cercar els mecanismes d'ajuda capaços de diferenciar allò que té un comportament exclusivament intern d'allò que té una voluntat manifesta de repercutir en la ciutat. Les experiències obertes (setmanes culturals, participació a festes majors, entre d'altres activitats) poden ser un bon indicador en aquesta direcció.

Respecte a la gestió dels equipaments sembla clara una major relació amb els objectius i les funcions del departament de Benestar Social.

e. CONSIDERACIONS ESPECIALS SOBRE LES FESTES DE BARRI

Tal com s'ha dit en el Mapa Cultural i en multitud d'informes elaborats pel departament de Cultura o de l'àrea de Participació, les festes majors de barri són l'expressió màxima de la capacitat global d'organització del teixit associatiu de cadascun dels barris. Per tant, són una peça fonamental en l'articulació socio-cultural de la ciutat.

Això no treu, però, que sigui necessari una anàlisi profunda sobre els problemes que les rodegen i que moltes vegades impedeixen que progressin.

- e.1. Probablement hi ha algunes festes que no tenen espai ni possibilitats reals de funcionar. Una Festa Major no pot dependre essencialment de els ajuts municipals, ja que això suposa la major contradicció possible amb el seu esperit i objectius.*
- e.2. Probablement no està prou clarificat el paper de ciutat de cadascuna d'elles. Totes formen part de Sabadell i com a tal han de ser enteses i explicades encara que a diferent nivell i amb diferents mitjans. Aquest procés d'homologació ciutadana no ha de significar una "invasió" de visitants i sí una distorsió real en l'actual línia d'actuació.*

- e.3. *Probablement hi ha algunes possibilitats poc explotades que podrien contribuir a millorar la qualitat de moltes festes. La creació de circuits d'estiu amb produccions locals, la creació de concursos d'idees que incentivessin incipients competicions entre elles poden ser exemples d'aquesta filosofia.*

Una integració de les festes majors de barri dins el conjunt de la política cultural sabadellenca hauria de propiciar un treball més relacionat entre aquestes i la Festa Major de Sabadell, per tal de configurar, conjuntament amb d'altres activitats festives, una manera coherent de tractar el calendari festiu local.

f. SUBVENCIONS

El programa de subvencions que ha dut a terme l'àrea de Participació és perfectament compatible amb l'esperit i la línia de treball que desenvolupa el departament de Cultura. Caldrà analitzar les activitats i les entitats subvencionades una per una per tal d'evitar duplicitats i aconseguir la millor eficàcia en els objectius perseguits.

Una anàlisi inicial permet observar dues situacions força remarcades: les entitats i associacions que configuren un entramat (centres d'esplai, casals d'avis...) i les que tenen una significació individual. Respecte a les primeres, com ja s'ha dit anteriorment, cal assenyalar la necessitat d'analitzar-les en tant que col·lectiu, establint criteris i línies d'actuació comuns. Respecte a les altres caldrà tornar-les a situar dins el marc general de relacions amb el món associatiu del departament de Cultura.

Els programes de subvencions no configuren una especificitat particular dins la política cultural de Sabadell, i en aquest sentit tenen un valor instrumental. Cal parlar de relacions i diàleg entre Administració i món associatiu i dins d'aquest context les subvencions i els convenis són una de les moltes possibilitats d'acord.

g. EQUIPAMENTS

Els equipaments tenen una gran importància en les polítiques culturals i són, probablement, la manifestació més transcendent i popular dels objectius municipals. Dins dels equipaments, els centres cívics ha donat una mesura determinada de les voluntats públiques en termes de participació i cultura cívica.

A Sabadell el procés de creació de centres cívics és especialment complex, ja que s'ha dissenyat una xarxa de 13 centres, plantejats com a dipositaris de l'acció popular sense una capacitat real d'intervenció cultural en el territori. No es tracta de criticar-

ho, sinó d'analitzar-ne l'eficàcia i la viabilitat tècnica i econòmica.

Com ja ha quedat reflectit en els annexos del Mapa Cultural, els centres cívics han de ser una peça fonamental en l'articulació socio-cultural de la ciutat. Per aconseguir-ho cal realitzar un debat profund a tota la ciutat per tal de trobar nous sistemes de relació entre l'Administració i la societat organitzada. Nous mecanismes de relació plantejats a partir de paradigmes moderns, tractant temàtiques d'actualitat amb els mitjans i els recursos adequats.

Algunes reflexions inicials poden ser les següents:

- g.1. El futur dels centres cívics passa per renegociar el consens social a la ciutat. Hi ha, per tant, una difusa idea de pacte cultural que cal tractar per desbloquejar una certa sensació de fracàs.*
- g.2. Fa deu anys els centres cívics realitzaven tasques de suplència en el camp de la formació i la difusió cultural. Afortunadament les ciutats s'han dotat d'espais i programes especialitzats. De la mateixa manera, s'han generat públics i una relativa fluïdesa en els circuits publicitaris.*

Alliberats de determinades funcions de suplència, els centres cívics han de trobar nous objectius que regenerin el seu paper social i la seva personalitat.
- g.3. Probablement les funcions bàsiques dels centres cívics tenen a veure amb la promoció integral del civisme i especialment en els camps de la cultura política i la divulgació científico-tecnològica.*
- g.4. Aquesta idea implica reconvertir-los en espais dotats dels instruments i els programes necessaris per facilitar una major apropiació popular de la informació (aldea global), una major capacitat d'anàlisi del món i els seus conflictes, un major debat i una millor comprensió dels avenços i les recerques científiques i tecnològiques.*
- g.5. Probablement cal "desacralitzar" els centres cívics. És a dir, no tots han de servir per al mateix. Alguns poden esdevenir equipaments administratius i de serveis assistencials, altres poden cedir-se a entitats per tal desenvolupar projectes associatius de gran impacte. Alguns, els necessaris, hauran d'iniciar noves funcions immersos en el conjunt de la Política Cultural de Sabadell.*

3. FINANÇAMENT

Per realitzar un programa sòcio-cultural altament implicat en la vida cultural de la ciutat, capaç d'esdevenir el motor de projectes sòlids i consolidats, calen més recursos que els ara existents. Més recursos no necessàriament econòmics, tot i que en qualsevol cas tinguin una expressió econòmica.

Les dinàmiques sòcio-culturals no han de ser, per definició, una competència municipal, en la mesura que l'objectiu és incrementar la capacitat d'autoorganització de la ciutadania. En qualsevol cas, a l'Ajuntament pertoca jugar un paper d'animació, que enceti projectes, que doni suport als existents i que assumeixi suplències quan calgui, amb la voluntat de no perpetuar-se.

Per aquesta raó les despeses que generen els programes sòcio-culturals tenen dos aspectes especialment significatius: els dirigits al manteniment d'infraestructures i equipaments i les ajudes a iniciatives socials. Per contra, podem dir que, a diferència dels programes culturals o estrictament assistencials, el pes de la despesa pròpia en activitat és proporcionalment més petita i en darrera instància fàcilment reduïble.

Analitzar la composició de la despesa des d'aquest punt de vista permet avançar en un exercici de major racionalitat econòmica.

D'una banda, podem dir que l'increment de les despeses en infraestructures i de manera especial en la seva qualificació tècnica (dotant-les de millors instruments i tecnologies) i en el seu manteniment (per tal d'aconseguir un major sentiment d'apropiació popular) permet reduir despesa d'activitat pròpia (ja que creix la de tercers) i assegura una major consolidació estructural del projecte.

D'altra banda, una part molt important del finançament de la vida sòcio-cultural de la ciutat prendrà la forma de subvencions, convenis i ajuts de qualsevol tipus a tercers.

Avançàvem abans el criteri del finançament emancipador com una resposta intel·ligent a la situació econòmica de l'Administració a més d'una adequada estratègia per desenvolupar les organitzacions socials. Les subvencions han d'orientar-se a generar increments en la capacitat de crear recursos propis en cada una de les entitats i col·lectius que en rep. Es tracta d'un element de responsabilitat política, en la mesura que cal evitar, si és possible, els condicionants derivats de les dependències (per part de les entitats) i les hipoteques econòmiques (per part de l'Administració).

Calen més recursos i a l'hora una millor distribució dels existents, cal una administració més eficaç i imaginativa per tal d'aconseguir aquest efecte

multiplicador.

La reincorporació dels serveis socio-culturals al departament de Cultura és una excel·lent ocasió per plantejar aquesta qüestió. D'una banda, els recursos econòmics paral·lels als serveis traspassats obligaran, conjuntament amb els existents, a realitzar una estratègia pressupostària nova. D'altra banda, la integració de serveis i programes facilitarà l'aparició d'economies a escala amb potencials efectes multiplicadors.

4. 10 PUNTS PER ORDENAR SÒCIO-CULTURALMENT LA POLÍTICA CULTURAL

- 1. Descentralitzar els programes culturals sempre que sigui possible, creant dinàmiques policèntriques.**

Aquest punt no sempre es fa fàcil de realitzar, tenint en compte que una part important dels programes culturals està pensada en termes de centralitat, especialment en els camps de la formació, la creació i la difusió. Tot i així alguns elements intrínsecament lligats a les polítiques de ciutat poden estendre's pels barris amb eficàcia i sense importants increments de cost.

Alguns punts previs que cal tractar són els següents:

- a. Descentralitzar no implica necessàriament una pèrdua de capitalitat. Dependrà del tipus d'activitat i de plantejament. En aquest sentit podem parlar bàsicament de dues possibilitats a compatibilitzar:*
 - a.1. Una manera de descentralitzar és distribuir pel territori en forma de circuit. L'objectiu d'aquesta dinàmica és estendre l'oferta cultural.*
 - a.2. Una segona manera d'afrontar aquest objectiu és la distribució en el territori de diferents punts de centralitat cultural sense una connexió immediata amb l'existència de centralitats socials, comercials o econòmiques. L'objectiu d'aquesta dinàmica és crear petits espais de desenvolupament social (i si fos possible a llarg termini, econòmic).*

Alguns exemples d'activitats a partir de les quals pot operar-se són:

Activitats de formació, creació i producció cultural.

- a. *xarxa de tallers de música i arts plàstiques als barris a partir dels programes del Conservatori i l'Escola Illa.*
- b. *xarxa de difusió als barris (circuit) a partir dels acords i convenis amb grups de rock, artistes plàstics i de les produccions centrals ubicades a Ca n'Estruch, la Nau (en el futur) i actualment al Casal Pere Quart.*
- c. *Programes afectats per aquest punt:*
 - c.1. *L'Orquestra Simfònica del Vallès pot crear un programa musical de petit format que circuli per la ciutat.*
 - c.2. *Contrapartides circuitades de la Mostra de Música Jove.*
 - c.3. *Circuit d'exposicions (circuit + conferència + presència de l'autor).*
- d. *Tal com parlarem després un dels eixos d'aquesta política serà la conversió dels Centres Cívics de Ca N'Oriac, Can Rull i Campoamor, en Centres Culturals de ciutat.*

Som de l'opinió que les polítiques de descentralització no han de contradir-se amb les necessitats d'una certa racionalització cultural. Des d'aquesta perspectiva algunes activitats, tradicionalment esteses pel territori probablement requereixen una major concentració. Aquest és el cas de les activitats de difusió artística d'estiu, que per les seves característiques estacionals i la seva duració accepten un major esforç de qualificació i centralitat. És preferible desconcentrar algunes de les activitats que es realitzen al llarg de l'any i concentrar aquelles que, com les de l'estiu, poden organitzar-se en forma de campanya monogràfica, amb una bona xarxa informativa i de venda d'entrades desplegada pel territori.

Aquest seria, doncs, un exemple de programa descentralitzat sobre el qual caldria estudiar la conveniència de reordenar-lo en termes de centralitat per tal de garantir la seva eficàcia. Probablement una de les contrapartides d'aquest procés seria la racionalització i dignificació de les Festes Majors de barri com a punts mixtes de difusió (tradició + difusió) al llarg de la ciutat.

2. *Potenciar les dinàmiques de barri amb independència de les centrals, per tal que dialoguin amb eficàcia i mutu respecte.*

Sovint associem les dinàmiques de capitalitat (generalment estructurades en forma de coll d'embut entre un centre que concentra la major part de les activitats i els diferents barris d'una ciutat), als programes de caire cultural; i les dinàmiques descentralitzades als programes socio-culturals.

Aquest disseny de política cultural usualment és útil per ciutats amb poca estructuració social i amb la necessitat prioritària de construir-se un bagatge històric-patrimonial per tal de reforçar la seva identitat. També es un criteri comprensible en termes econòmics donat que permet construir economies a escala.

A Sabadell, però, les circumstàncies aconsellen una relativa modificació d'aquesta política. Per un costat el nivell de vertebració social, tant pel que fa la mateixa fisonomia social de la ciutat, com per l'efecte dels programes de participació (especialment a partir de la construcció sistemàtica dels Centres Cívics) i per altre l'existència d'una important quantitat d'espais de gran valor simbòlic-patrimonial, permeten endegar una política cultural força diferenciada dels tòpics a l'ús.

Sabadell permet treballar activament sota els criteris del policentrisme, establint al llarg de la ciutat un seguit de punts de capitalitat cultural que facilitin el desplegament de propostes i produccions de tot tipus.

El Mapa Cultural permet observar els diferents pols de creixement cultural de la ciutat en aquest sentit, de tal manera que no podem parlar només del Centre com a zona de concentració cultural. La Creu Alta-Can Rull (amb l'eix Macià), Ca n'Oriac, Gràcia i la zona Sud, etc són barris d'importància cultural ciutadana.

L'establiment d'una lògica cultural pensada a partir d'un tractament integral de la ciutat implica potenciar les activitats culturals descentralitzades associades a les dinàmiques de barri per tal de facilitar una millor interlocució global i en conseqüència un major enriquiment de la ciutat.

Alguns elements d'aquesta política han de ser:

- a. *Iniciar un procés de requalificació de les Festes Majors de barri. Aquest objectiu pot realitzar-se a partir de multitud d'estratègies. Des de la creació d'un programa que reculli els elements de major singularitat entre el conjunt de Festes de Barri per tal de crear un efecte similar al d'un "conjunt de postals festives de Sabadell", fins a la creació de circuits de difusió amb produccions d'un mínim interès que apleguin els diferents espais generats a les Festes.*

- b. *Introduir clàusules d'ordre ciutadà en alguns dels convenis amb entitats de barri.*
- c. *Implicar entitats i col·lectius de barri en els programes de centralitat cultural.*
- d. *Inclusió en circuits de ciutat de les petites produccions més reeixides que es generen als barris de la ciutat.*
- e. *Crear circuits d'anada i tornada (centre barri-barri centre) amb els conseqüents efectes publicitaris-mediàtics que això comporta.*

D'altra banda la dignificació de les activitats generades als barris precisa de la consolidació de processos acumulatius. En aquest sentit cal alertar sobre la tendència a concentrar moltes activitats d'un mateix estil (activitat artística per exemple) en un mateix lloc de la ciutat. La posta en marxa de Ca n'Estruch haurà de tenir en compte aquest tipus de problema per tal de no deixar els barris de la ciutat sense una infraestructura artístic-cultural que, amb major o menor nivell de qualitat, contribueixi a definir el tarannà socio-cultural del barri.

3. Donar autonomia funcional als equipaments de barri.

L'estructura dels Centres Cívics normalment és la màxima expressió de les voluntats i les capacitats públiques en matèria de descentralització cultural.

En el cas de Sabadell, els Centres Cívics han servit per aprofundir un model basat essencialment en la cessió d'espais i en el foment de la capacitat d'autoorganització social.

Tot i mantenint aquest criteri creiem que cal introduir algunes dinàmiques noves que permetin progressar en aquests objectius.

- a. *Per tradició, dinàmica de barri, capacitat infraestructural i lògica racional, no tots els Centres Cívics han de tenir el mateix nivell d'activitat. Al respecte cal apuntar els següents trets:*
 - a.1. *Cal compatibilitar una doble estructura de C.C.*
 - *La xarxa A plantejada en termes de centres culturals de capitalitat descentralitzada que tindran una major capacitat de programació conjuntament amb les seves funcions naturals de suport al món associatiu.*

- *La xarxa B plantejada com equipaments de barri d'alta capacitat polivalent dins els quals existeix un punt d'activitat cultural (PAC) amb presència de programes culturals descentralitzats i servei d'informació i formació conjuntament amb la resta de les seves funcions naturals (suport associatiu) i estructurals (serveis socials sòcio - sanitaris, assistencials, burocràtics, etc)*

b. Els Centres Culturals han de tenir una major capacitat funcional. Això es concreta en:

- b.1. Un responsable directe.*
- b.2. Un pressupost.*
- b.3. Un programa d'actuació.*
- b.4. Una coordinació real amb la resta dels Centres Culturals.*

c. L'esquema bàsic de funcionament d'aquests equipaments (amb les lògiques variacions en funció de la seva pertinença al grup A o B) ha de ser el següent:

- c.1. Activitats de formació/aprenentatge dirigit.*
- c.2. Informació i intercomunicació cultural, políticoinstitucional, científica i tècnica.*
- c.3. Promoció de projectes cívics.*
- c.4. Programes de divulgació (propis/en circuit)*
- c.5. Espais d'autoaprenentatge.*
- c.6. Espais de debat.*

4. Prioritzar les polítiques de conveni per sobre de les subvencions.

Sempre que sigui possible cal prioritzar l'acord programàtic per sobre de la

subvenció eclèctica. El conveni esdevé una modalitat de relació multiús que pot prendre una gran varietat de formes que tenen en comú l'explicitació conjunta de l'interès i el compromís que genera per a cada part un determinat projecte.

El conveni és una manera de clarificar les relacions entre l'Administració i les associacions, però alhora és una mostra de maduresa compartida. Una política extensiva de convenis ha de suposar un esforç de formació, tecnificació i complicitat que cal gestionar amb eficàcia per tal d'evitar hipoteques traumàtiques.

Algunes possibilitats a tenir en compte són:

- a. Convenis d'acció territorial (CATs) amb entitats que poden assumir plantajaments globals de servei públic als diferents barris, especialment els menys dotats d'infraestructures i programes públics.
- b. Comprometre els col·lectius i entitats de la ciutat en l'organització d'algunes de les activitats del calendari cultural i artístic sabadellenc.
- c. Crear el cens d'entitats i associacions, mantenir-lo actualitzat, valorar-lo comparativament, fer-lo públic per tal que esdevingui una eina d'autoestimació i/o d'autocrítica.

La gestió d'una política de convenis implica assumir les contradiccions de la complexitat cultural. Lògicament estendre la política d'acords programàtics suposa incrementar les hipoteques amb els grups de la ciutat i una major discriminació entre tots ells. Cal per tant dotar-la de la màxima informació, seguiment i diàleg per tal de millorar la seva eficàcia.

5. Potenciar les polítiques de creació de demanda per sobre de les d'oferta.

Un dels principals problemes que ha d'afrontar una política cultural és la creació i formació dels públics. Des d'una perspectiva pública, existeix un considerable consens al voltant de l'idea de l'ampliació de les possibilitats creatives del ciutadà. Aquest increment general de l'oferta ha de comportar igualment un treball dirigit a potenciar l'aparició constant de nous públics.

Però els públics han de formar-se i educar-se en l'hàbit de les noves corrents estètiques i especialment en la capacitat d'interlocutar activament amb el producte artístic.

Un dels principis fonamentals del treball socio-cultural es posar l'èmfasi de l'acció

en la capacitat de generar i regenerar la demanda existent així com de trobar un major equilibri entre aquesta i l'oferta creixent.

Algunes propostes d'actuació al respecte són:

- a. Associar el treball d'informació i formació a algunes activitats de difusió, especialment en el terreny del patrimoni, les arts plàstiques, la música clàssica i la dansa.*
 - b. Potenciar l'aparició de revistes de barri, fancines, radios aficionades i altres mitjans de comunicació no reglats.*
 - c. Facilitar l'accés a la difusió a través de sistemes de compra d'entrades, informació des dels domicilis, carnets d'usuari, abonaments, etc.*
 - d. Com parlarem després cal incidir directament en els grups organitzats i de manera especial en els que ho fan per trames d'edat (donat que són associacions genèriques amb necessitats i apetències similars a les de la societat en general). Campanyes de creació de públics dirigides a escoles d'adults, llars de jubilats, sistema educatiu reglat, centres d'esplai, etc.*
 - e. Cal cercar acords estables amb els mitjans de comunicació locals: ràdios i especialment diari i televisions per tal de crear agendes i programes d'informació cultural capaços de generar una audiència estimable.*
- 6. Explicitar les dinàmiques transversals de cada projecte, especialment en el terreny de les trames d'edat.*

En general no podem parlar d'una especificitat cultural per trames d'edat, tot i que aquesta afirmació cal matisar-la i ponderar-la amb una certa cura.

Existeix un tipus d'activitat (una oferta artística i una indústria cultural) dirigida específicament al sector infantil i juvenil. En el cas del sector infantil aquesta oferta té importants vinculacions amb el món educatiu, mentre que en el cas juvenil els seus determinants estan més condicionats pels estudis de mercat i els hàbits de consum cultural d'ordre general. D'aquesta manera podem afirmar que existeix una certa singularitat infantil (teatre, música, literatura, etc), mentre que en el cas dels joves es més correcte parlar d'una quota de mercat molt significativa sobre el conjunt de l'oferta cultural i artística.

La tercera edat planteja altres problemàtiques més relacionades, al nostre país, amb la regularització de les pensions, l'increment de l'oferta institucional específica (Llars d'avis, Inerser, etc) i els condicionants culturals i educatius de les generacions que van viure la guerra i l'immediata postguerra.

Per tant no creiem que s'hagi d'enfocar el treball dirigit a atendre necessitats i demandes particulars de les diverses trames d'edat des d'ofertes i programes massa diferenciats.

Cal, però, un enfoc diferenciats, una sensibilitat adequada a cada cas i un procés comunicatiu-mediàtic força divers.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que els instruments a partir dels quals es pot treballar amb els diferents sectors d'edat han de respondre igualment a aquesta diversitat estratègica.

D'aquesta manera podem parlar de:

- a. Racionalitzar el funcionament i implicar en el conjunt de la política cultural als centres d'esplai com a xarxa hegemònica de treball amb infants en el temps lliure. Aquest treball, de gran complexitat, ha d'incloure elements com els següents:*
 - a.1. Diferenciar clarament els ajuts econòmics directes i sense contrapartides reals dels ajuts en espècies i amb contrapartides socials reals. Un exemple d'aquest punt pot ser la disminució dels ajuts econòmics i l'increment dels passis per assistir al teatre.*
- b. La posta en marxa d'un pla transversal de joventut, que als efectes de la política cultural inclogui els següents aspectes:*
 - b.1. Política d'informació i accés a l'oferta cultural.*
 - b.2. Promoció de la creació i producció cultural.*
 - b.3. Política de suport logístic adreçada a l'aparició de noves empreses vinculades al sector cultural.*
- c. Endagar una política dirigida als pares, per tal de facilitar una major presència dels nenes en els programes de difusió infantil. Aquest punt és imprescindible per incrementar la rendabilitat d'aquestes activitats i a l'hora per incrementar-les fins a nivells significatius.*

7. Interrelacionar els programes culturals amb l'escola.

La relació entre el món educatiu i l'entorn cultural de la ciutat esdevé cada dia amb major claredat una eina de renovació pedagògica i una metodologia formativa indiscutible. Al marge de les competències que en matèria de suport i col.laboració amb la Generalitat li corresponen al municipi i que fan referència essencialment a tasques de manteniment i consergeria a les escoles de la ciutat, els Ajuntaments tenen la possibilitat de promoure activament un procés d'implicació activa dels mestres i pares en la vida social i cultural de la ciutat que permeti introduir en els currículums formatius una pràctica de relació estable amb la realitat de la ciutat.

La relació entre escola/institut/escola de formació professional i ciutat és teòricament fàcil i tècnicament difícil. Tot i així existeix una gran multitud de programes en què aquesta relació es fa imprescindible:

- a. Campanyes de difusió temàtica adreçades al públic escolar i incorporades amb major o menor nivell de tangencialitat als currículums educatius, tant com a part integrant d'aquest com a punts de formació complementària.*

La música clàssica, el teatre i el cinema són els sectors prioritàris tant per la seva importància com per la facilitat d'utilització per part dels professors. Aquest programa hauria de generar determinats hàbits de treball escolar: tallers, creació, debat, etc.

Cal recordar igualment, que la posta en marxa d'aquests programes permet, d'altra banda, racionalitzar la despesa global en cultura i rendabilitzar-la molt millor.

- b. Crear una aula-ciutat estable a totes les escoles i instituts de la ciutat per tal de difondre la història i la realitat de Sabadell. Aquesta aula serà gestionada pel departament d'ensenyament amb la col.laboració del departament de cultura i molt especialment del Museu i els serveis de patrimoni.*

La consolidació dels programes d'extensió cultural dins l'escola tenen també un altre objectiu que cal evidenciar permanentment: facilitar la incorporació ràpida i activa dels joves a la vida social i cultural sabadellenca. Des d'aquest punt de vista és força important afavorir una major permeabilitat dels programes del departament de cultura a la realitat i les necessitats de les escoles i instituts, ja que el contacte i diàleg permanent amb els mestres es fonamental.

8. *Potenciar els programes de formació cívica dirigits a promoure l'increment de la participació, el debat i la interlocució social.*

L'associacionisme és la forma més madura d'expressivitat social i per tant la riquesa associativa d'una ciutat equival a la seva capacitat d'exercir els drets de la ciutadania. Les polítiques dirigides a promoure i ampliar el paper de col·lectius i entitats és prioritària, però no ens ha de fer perdre de vista la necessitat d'avançar en el terreny de la formació dels ciutadans individuals, cercant la seva implicació permanent, fins i tot anònimament en un sistema de valors col·lectiu.

La promoció dels valors democràtics, de la solidaritat i el compromís cívic són objectius ineludibles per al progrés de la societat tot i que la gestió dels programes que s'hi adrecen és complex, de difícil concreció i sovint molt ideologitzada.

Hi ha tres grans línies de treball que cal afrontar:

- a. La formació dels ciutadans i de manera molt especial la que fa referència als valors polítics entesos en una perspectiva oberta. En aquesta direcció una formació política pretindrà essencialment afavorir la capacitat d'interlocució de cada ciutadà amb l'univers social i institucional que el rodeja.*
- b. La divulgació extensiva de determinats missatges i mitjans tecnològics, per tal de permetre que tots els ciutadans puguin entendre, gaudir i mantenir una determinada dialèctica amb el que s'ha tendit a anomenar l'univers mediàtic ("l'aldea global").*
- c. Incorporar una dimensió pedagògica als programes que actuen sobre les polítiques expressives, per tal de facilitar la incorporació de tots els ciutadans al coneixement dels nous corrents estètics, en una perspectiva que admeti la crítica, però que no disculpi en cap cas la neciesa cultural.*

Es tracta d'un conjunt heterogeni d'objectius que poden concretar-se en una enorme varietat de programes. La realitat local permet proposar les següents línies d'actuació:

- a. Crear un programa estable de formació de gestors associatius, com a que líders socials.*
- b. Promoure la posta en marxa d'un programa anomenat "Sabadell, aula oberta" lligat a les organitzacions educatives d'adults i als Instituts i Escoles de Formació professional i a l'U.A.B., al qual puguin afegir-*

s'hi com a centres col·laboradors determinades entitats i col·lectius locals, per tal d'endegar un programa estable de cursos de divulgació, debat i recerca en cadascuna de les dimensions culturals abans explicades.

- c. Redimensionar en termes socio-culturals la política d'agermanaments que realitza l'Ajuntament.*
- d. Realitzar a Sabadell l'experiència de l'Ajuntament juvenil i/o infantil.*
- e. Organitzar un sistema d'exposicions interactives en què recullin les propostes dels ciutadans en termes de política social i cultural.*
- f. Crear l'oficina del ciutadà, receptora de les crítiques, queixes, agraïments i opinions per tal d'experimentar processos d'apropament al ciutadà.*

9. Estendre els programes de divulgació històrico-patrimonial al llarg de la ciutat.

Les modernes concepcions del patrimoni suggereixen que la creació de les identitats urbanes sorgeixen del conjunt de valors simbòlics que defineixen una comunitat. Els històrics, evidentment, però amb igual intensitat aquells que configuren la quotidianitat dels ciutadans. Sota aquest paràmetre la gestió del patrimoni incorpora als seus tradicionals valors una nova dimensió més intangible que suposa acceptar el principi de la dialèctica entre cada ciutadà i el seu context social i cultural. A Catalunya i a Sabadell, aquesta idea pren una especial importància donat que permet un tractament completament diferenciat de la fenomenologia de l'emigració.

Abordar la convivència i construir el futur sobre la base d'unes comunitats fonamentades en la diversitat cultural és el principal repte de les polítiques patrimonials, donat que a una història no viscuda se n'hi afegeix una altra d'absent. Certament les futures generacions desdramatitzaran aquest fenomen, però cal evitar que ho facin desarreladament.

Al marge dels programes més o menys assumits per tots els Ajuntaments a través els seus Museus i departaments de patrimoni, suggerim algunes idees com a possibles puntes de llança d'una nova etapa:

- a. Elaboració d'un pla d'exposicions temàtiques plantejades a partir de*

paràmetres universals per tal de tractar, en clau comprensible per a tothom, temes com: l'enigració, el patrimoni oral, el pas de la joventut a l'edat adulta, etc.

- b. *Crear dispositius que permetin convertir gradualment els diversos programes patrimonials en programes interactius.*
- c. *Campanyes de coneixement i recerca de la ciutat. L'elaboració sistemàtica de recorreguts urbans que expliquin la ciutat en termes històrics i patrimonials, amb la corresponent documentació i amb possibles exercicis, és una peça fonamental per a la formació dels futurs ciutadans. Aquest programa pot estar gestionat per diferents equips de guies voluntaris.*

10. Crear xarxes d'informació i suport logístic al llarg de la ciutat.

La informació és el principi bàsic del desenvolupament cultural i en darrera instància del progrés de les dinàmiques socials. En conseqüència realitzar una política que faciliti l'accés de tots els ciutadans a la informació és un element imprescindible perquè la ciutat avanci en cadascun dels nostres objectius. Informació de tot tipus, però molt especialment aquella que permetrà a cadascun dels ciutadans opinar sobre allò que afecta l'administració i el funcionament de la ciutat.

Avui, el conjunt d'informació que permet la participació real del ciutadà en els afers col·lectius ja no és simplement de naturalesa política. Des dels debats públics al voltant de la corrupció, fins a la mateixa evolució del marc ideològic en què situem els nostres escenaris polítics (els nostres i els dels veïns europeus immediats), la informació esdevé una eina cultural fonamental. Informació cada cop més complexa en termes instrumentals i conceptuals, necessària per combatre il·letrismes bàsics i tendències al radicalisme absurd. La idea de "la aldea global" només serà possible en la mesura que les lògiques científiques, les estratègies econòmiques i el domini dels instruments que configuren l'escenografia tecnològica actual formin part dels elements de mesura i quantificació del nivell de qualitat de vida i democràcia real d'una societat.

Algunes propostes que fan referència a aquest punt són:

- a. *Programes de suport a la tecnificació de les entitats, especialment des del punt de vista informàtic.*

- b. *Crear un punt d'informació de ciutat connectat a bases de dades internacionals amb una campanya de divulgació paral·lela que posi especial èmfasi en els programes "a mida".*
- c. *Iniciar una política d'exposicions de divulgació científico-tècnica, en la línia esmentada dins el projecte Fòrum de l'Indústria, la Cultura i el Comerç.*

3.5. **ELS EQUIPAMENTS CULTURALS.**

3.5.1. **ELEMENTS PREVIS A UN PLA D'EQUIPAMENTS.**

La reordenació dels equipaments públics adscrits al Departament de Cultura, dels adscrits a altres departaments amb usos culturals, les propostes d'equipaments de nova construcció, l'adquisició d'edificis privats i les reconversions d'espais segons objectius i funcions culturals s'han de realitzar d'acord amb un pla d'equipaments que és, en última instància, el reflex final de la política cultural de Sabadell i la concreció física de cada un dels elements que la configuren.

Els punts enunciats a continuació constitueixen el plantejament a partir del qual s'ha redactat el Pla d'Equipaments.

1. **La tipologia dels equipaments culturals de Sabadell.**

Al llarg del procés de confecció del mapa cultural s'ha reflexionat sobre la necessitat de disposar d'una tipologia d'equipaments que permeti ordenar les infraestructures en la perspectiva d'una política de serveis culturals i detectar-hi les mancances.

Les característiques de qualsevol tipologia han de facilitar alhora una certa agrupació dels espais en funcionament i la futura localització funcional i conceptual dels que encara no existeixen. En aquest sentit la tipologia que presentem a continuació no només manté aquestes dues característiques sinó que a més, ajuda a conceptualitzar millor els trets fonamentals de la política cultural de Sabadell.

1.1. **Centres Culturals polivalents.**

Equipaments dedicats a la promoció cultural en general, al